

ÖZ-GÜVEN ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİ

Ahmet AKIN *

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Öz-güven Ölçeği'ni geliştirmek ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir. Araştırma İstanbul, Kocaeli ve Sakarya'nın çeşitli liselerinde öğrenim gören 796 lise öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada geçerlik çalışmaları olarak yapı ve uyum geçerlikleri, güvenilirlik çalışmaları olarak ise iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlikleri ve madde analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda toplam varyansın % 43.6'sını açıklayan ve iç öz-güven ile dış öz-güven şeklinde iki faktör altında toplanan 33 madde elde edilmiştir. Ölçeğin faktör yükleri .31 ile .75 arasında sıralanmaktadır. Ölçeğin iki faktörlü yapısının doğrulanması amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizinde Ki-kare değerinin ($\chi^2=700.41$, $sd=488$, $p=0.00$) anlamlı olduğu görülmüştür. Uyum indeksi değerleri ise RMSEA=.044, NFI=.90, CFI=.96, IFI=.96, RFI=.89, GFI=.94, AGFI=.91 ve SRMR=.058 olarak bulunmuştur. Uyum geçerliği çalışmasında Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri ile geliştirilen ölçek arasındaki korelasyonun .87 olduğu belirlenmiştir. Öz-güven Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayıları ölçeğin bütünü için .83, iç öz-güven ve dış öz-güven alt ölçekleri için sırasıyla, .83 ve .85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise ölçeğin bütünü için .94, iç öz-güven alt ölçeği için .97 ve dış öz-güven için .87 olarak bulunmuştur. Ölçeğin madde-toplam korelasyonlarının .30 ile .72 arasında değiştiği görülmüştür. Bu bulgulara dayanarak Öz-güven Ölçeği'nin eğitim ve psikoloji alanında kullanılabilir, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Öz-güven, Geçerlik, Güvenirlik, Doğrulayıcı Faktör Analizi.

THE DEVELOPMENT AND PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS OF THE SELF-CONFIDENCE SCALE

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the validity and reliability of the Self-confidence Scale. The sample of the study consists of 796 high school students. In this research construct and concurrent validities, internal consistency and test-retest reliabilities, and item-total correlations were examined. As a result of factor analysis for the construct validity, two factors have emerged which named inner self confidence and external self confidence, consist of 33 items, and account for the 43.6% of the total variance. Confirmatory factor analysis showed that the two-factor model fitted the data ($\chi^2=700.41$, $df=488$, $p=0.00$, RMSEA=.044, NFI=.90, CFI=.96, IFI=.96, RFI=.89, GFI=.94, AGFI=.91, and SRMR=.058). The correlation between Coopersmith Self Esteem Inventory and Self-confidence Scale which was developed in this study was found .87. The internal consistencies were .83 for entire scale, .83 for inner self confidence, and .85 for external self confidence. Test-retest reliability coefficients were .94 for the entire scale, .97 for inner self confidence, and .87 for external self confidence. Findings also demonstrated that item-total correlations ranged from .30 to .72. According to these findings the Self-confidence Scale can be named as a valid and reliable instrument that could be used in the field of education and psychology.

Key Words: Self-confidence, Validity, Reliability, Confirmatory Factor analysis.

* Araştırma Görevlisi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitimde Psikolojik Hizmetler ABD
E-posta: aakin@sakarya.edu.tr

GİRİŞ

Öz-güven öğrencilerin akademik performansını etkileyen ve son yıllarda oldukça fazla araştırmaya konu olan önemli psikolojik yapılardan birisidir. Öz-güven kavramı, öz-yeterlik (Bandura, 1977; 1997) ve algılanan yeterlik (Harter, 1982; Nicholls, 1984) olarak da kavramsallaştırılmıştır. Feltz (1988) öz-güveni “genel bir özellik olmaktan daha çok bireyin belli bir aktiviteyi başarılı biçimde yerine getireceğine yönelik inancı ve bireyin kendi yargı, yetenek, güç ve kararlarına güvenmesi” şeklinde tanımlamıştır (s. 423). Öz-güven ve öz-yeterliğin literatürde birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Bazı araştırmacılar (Bandura, 1997; Grundy, 1993; Shrauger & Schohn, 1995) öz-güven ve öz-yeterliğin farklı, ancak kavramsal anlamda birbirine yakın olduğunu, öz-güvenin alana özel veya genel olabileceğini öz-yeterliğin ise alana özel olduğunu ileri sürmüştür. Öz-güven kişisel yeterliğin diğer bir yönü olabilir ve öz-yeterliğe benzemez biçimde çıktılarının bir sonucu olarak ortaya çıkar. Aslında Feltz (1988) öz-güveni, Bandura (1977) tarafından öne sürülen öz-yeterlik kavramına benzer biçimde tanımlamıştır. Sosyal-bilişsel çerçevede geliştirilen öz-yeterlik teorisi, çeşitli alanlarda yürütülen öz-güven araştırmalarında genellikle teorik temel olarak kullanılmıştır.

Öz-yeterlik bireyin becerileriyle değil, yetenekleri kapsamında neler yapabildiğini değerlendirmesiyle ilişkilidir (Feltz, 1992). Daha basit bir ifadeyle öz-yeterlik, öz-güvenin duruma özel formunu temsil eder (Vealey, 1986). Örneğin birey akademik anlamda yeteneklerine güven duyabilir ancak aynı birey sosyal ortamlarda kendini ifade etme açısından yüksek düzeyde kaygı yaşayabilir. Bireyin kişisel yapabilirliklerine yönelik yargıları; aktivitelerinin seçimini, bu aktiviteleri yerine getirmek için ne kadar çaba harcayacağını, zorluklarla ne düzeyde mücadele edeceğini, düşünme kalıplarını ve duygusal tepkilerini belirlemede önemlidir (Bandura, 1997). Düşük öz-yeterliğe sahip bireyler, yaptıkları çalışmayı kolaylıkla terk etme ve yüksek düzeyde depresyon ve anksiyete yaşama eğilimi gösterir (Bandura, 1982).

Bandura'nın (1982) sosyal-bilişsel teorisine göre, bireylerin öz-yeterlik düzeyleri duygu ve biliş aracılığıyla performanslarını hem direkt, hem de dolaylı olarak etkiler. Başarılı performans, algılanan öz-yeterlik düzeyini artırırken, tekrarlanan başarısızlıklar öz-yeterlik algısının düşmesine neden olur (Bandura, 1997). Bireyin eylemleri ne kadar sıklıkla başarılı olursa öz-güven düzeyi o kadar yükselir ve buna paralel olarak zorluklarla mücadele etme gücü artar. Aksine öz-güven yoksunluğunda birey, duygusal olarak diğerlerine daha fazla bağımlı olur, bağımsız davranmaktan kaçınır ve bireysel olarak karar vermeye direnç gösterir. Arkes ve Garske (1982) öğrencilerin düşük veya yüksek akademik motivasyona sahip olmalarını etkileyen belirleyici unsurun öz-güven olduğunu belirtmiştir. Başarılı öğrenciler öz-güveni yüksek olan ve akademik açıdan başarılı çıktılar elde edeceğini bekleyen öğrencilerdir (Arkes & Garske, 1982).

Bandura (1986) bireyin öz-yeterlik beklentilerinin veya bir çıktıya ulaşabilmek için davranışları organize etme ve yerine getirme yeteneğine ilişkin inancının, o çıktıyı elde etme ve yeterli biçimde işlev göstermede temel mekanizma olduğunu ileri sürmüştür. Bireyin verimli performans sergileyebilmesi için gerekli beceriye ve bu beceriyi sağlıklı biçimde kullanmak için yeterli olduğuna yönelik inanca sahip olması gerekir (Bandura, 1997). Eğer birey gerekli bilgi, beceri ve pozitif çıktı beklentilerine sahipse ve kişisel olarak çıktıyı önemsiyorsa, bu durumda öz-yeterlik beklentileri bireyin davranışla ilgili kararını, aktivitelerinin seçimini ve harcayacağı çabanın nicelik ve niteliğini belirler. Öz-yeterlik aynı zamanda bireyin engellerle karşılaştığında mücadele etme ve elverişsiz durumlarla yüzleşebilmek için gerekli olan dirence sahip olma gibi özelliklerde de belirleyici rol oynar (Bandura, 1997). Yüksek düzeyde öz-yeterliğe sahip olan bireyler, düşük düzeyde öz-yeterliğe

sahip olanlara göre daha fazla çaba harcar ve problemlerle yüzleştiklerinde daha uzun süre mücadele eder (Schunk, 1991).

Öz-güven yapısını ölçmeye yönelik ölçek geliştirme çabaları, genellikle spor, hemşirelik ve tıp gibi alanlarda görülmektedir. Bu ölçekler sıklıkla özel bir amaçla veya belli bir popülasyon üzerinde yapılan çalışmalarla geliştirilmiştir. Araştırmalar öz-güvenin ölçülmesinin sağlıklı davranış değişimi, akademik başarı ve öz-düzenleme gibi eğitimle ilişkili birçok değişken üzerinde pozitif etkiye sahip olduğunu kanıtlamıştır (Andrew, 1998; Hayes, 1998; Lenney, 1977, 1981; Lent, Brown, & Larkin, 1986; Multon, Brown, & Lent, 1991; Pajares, 1996; Popovich & Rogers, 1987; Schunk, 1984, 1985; Stankov & Crawford, 1997; Zimmerman, 2000). Aynı zamanda bu araştırmaların çoğu, öz-güvenin öğrenme ve başarının önemli bir yordayıcısı olduğunu ileri sürmektedir. Örneğin, Ranelli ve Nelson (1998) eczacılık fakültesi öğrencilerinin öz-güven düzeyleri ile yazma başarıları arasındaki ilişkiyi araştırmış ve sonuçlar her iki değişken arasında yüksek düzeyde ve anlamlı pozitif ilişkiler olduğunu kanıtlamıştır.

Öz-güvenin ölçülmesine yönelik yapılan araştırmaların bazılarında (Grundy, 1993) öz-güven düzeyi bir kaç soruyla belirlenirken, bazı araştırmalarda ise (Shrauger & Schohn, 1995) öz-güven düzeyinin belirlenmesinde tek ya da çok faktörlü ölçeklerin kullanıldığı görülmektedir. Shrauger ve Schohn (1995) üniversite öğrencilerinin öz-güven düzeylerini ölçmek amacıyla Kişisel Değerlendirme Envanteri'ni geliştirmiştir. Bu envanter; Kendini İfade Edebilme, Romantik İlişkiler, Atletizm, Fiziksel Görünüş, Sosyal Etkileşimler ve Akademik Performans şeklinde altı boyuttan oluşmaktadır. Grundy (1993) hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler için beş maddeden oluşan 5'li likert tipi bir öz-güven ölçeği geliştirmiştir. Harvey ve McMurray (1994) akademik ve klinik öz-güveni ölçen iki boyutlu bir öz-güven ölçeği geliştirmiştir. Ortiz ve Hunter (1993) ise Bilgisayar Eğitiminde Öz-güven Ölçeği isimli 28 maddelik bir ölçme aracı geliştirmiştir. Ölçek Temel Beceriler, Ara Beceriler ve GELİŞMİŞ Beceriler olarak üç alt boyuttan oluşmaktadır.

Öğrencilerin öz-güven düzeylerini belirlemeye yönelik yurtdışında ölçek geliştirme çalışmaları yapılmasına rağmen, yapılan inceleme sonucunda ülkemizde bugüne kadar öğrencilerin genel öz-güven düzeylerini ölçmeye yönelik geçerliği ve güvenirliliği kanıtlanmış herhangi bir ölçme aracının bulunmadığı görülmüştür. Bundan dolayı bu çalışmanın amacı öğrencilerin öz-güven düzeylerini geçerli ve güvenli biçimde değerlendirebilecek bir ölçme aracı geliştirmektir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın örneklemini İstanbul, Sakarya ve Kocaeli illerinde öğrenim gören 796 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 135'i İstanbul, 213'ü Kocaeli ve 448'i Sakarya'daki ilindeki liselerde öğrenim görmektedir. 386'sı (%48) kız ve 410'u (%52) erkek öğrenciden oluşan çalışma grubununun 285'i birinci sınıf (%35,8), 243'ü ikinci sınıf (%30,6) ve 268'i (%33,6) üçüncü sınıf öğrencisidir. Çalışma grubunu oluşturan sayının belirlenmesinde Tabachnick ve Fidell'in (1996) faktör analizi için verdiği kriterler dikkate alınmıştır. Bu kriterlere göre faktör analizi için 300 kişi "iyi", 500 kişi "çok iyi" ve 1000 kişi "mükemmel" olarak değerlendirilmektedir. Hep aynı yanıt işaretlediği veya seçeneklerden herhangi birini işaretlemediği tespit edilen 27 öğrencinin verileri araştırma sürecine dahil edilmemiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Coopersmith (1967) tarafından geliştirilen ve Pişkin (1997) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri kısa

sahip olanlara göre daha fazla çaba harcar ve problemlerle yüzleştiklerinde daha uzun süre mücadele eder (Schunk, 1991).

Öz-güven yapısını ölçmeye yönelik ölçek geliştirme çabaları, genellikle spor, hemşirelik ve tıp gibi alanlarda görülmektedir. Bu ölçekler sıklıkla özel bir amaçla veya belli bir popülasyon üzerinde yapılan çalışmalarla geliştirilmiştir. Araştırmalar öz-güvenin ölçülmesinin sağlıklı davranış değişimi, akademik başarı ve öz-düzenleme gibi eğitimle ilişkili birçok değişken üzerinde pozitif etkiye sahip olduğunu kanıtlamıştır (Andrew, 1998; Hayes, 1998; Lenney, 1977, 1981; Lent, Brown, & Larkin, 1986; Multon, Brown, & Lent, 1991; Pajares, 1996; Popovich & Rogers, 1987; Schunk, 1984, 1985; Stankov & Crawford, 1997; Zimmerman, 2000). Aynı zamanda bu araştırmaların çoğu, öz-güvenin öğrenme ve başarının önemli bir yordayıcısı olduğunu ileri sürmektedir. Örneğin, Ranelli ve Nelson (1998) eczacılık fakültesi öğrencilerinin öz-güven düzeyleri ile yazma başarıları arasındaki ilişkiyi araştırmış ve sonuçlar her iki değişken arasında yüksek düzeyde ve anlamlı pozitif ilişkiler olduğunu kanıtlamıştır.

Öz-güvenin ölçülmesine yönelik yapılan araştırmaların bazılarında (Grundy, 1993) öz-güven düzeyi bir kaç soruyla belirlenirken, bazı araştırmalarda ise (Shrauger & Schohn, 1995) öz-güven düzeyinin belirlenmesinde tek ya da çok faktörlü ölçeklerin kullanıldığı görülmektedir. Shrauger ve Schohn (1995) üniversite öğrencilerinin öz-güven düzeylerini ölçmek amacıyla Kişisel Değerlendirme Envanteri'ni geliştirmiştir. Bu envanter; Kendini İfade Edebilme, Romantik İlişkiler, Atletizm, Fiziksel Görünüş, Sosyal Etkileşimler ve Akademik Performans şeklinde altı boyuttan oluşmaktadır. Grundy (1993) hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler için beş maddeden oluşan 5'li likert tipi bir öz-güven ölçeği geliştirmiştir. Harvey ve McMurray (1994) akademik ve klinik öz-güveni ölçen iki boyutlu bir öz-güven ölçeği geliştirmiştir. Ortiz ve Hunter (1993) ise Bilgisayar Eğitiminde Öz-güven Ölçeği isimli 28 maddelik bir ölçme aracı geliştirmiştir. Ölçek Temel Beceriler, Ara Beceriler ve GELİŞMİŞ Beceriler olarak üç alt boyuttan oluşmaktadır.

Öğrencilerin öz-güven düzeylerini belirlemeye yönelik yurtdışında ölçek geliştirme çalışmaları yapılmasına rağmen, yapılan inceleme sonucunda ülkemizde bugüne kadar öğrencilerin genel öz-güven düzeylerini ölçmeye yönelik geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış herhangi bir ölçme aracının bulunmadığı görülmüştür. Bundan dolayı bu çalışmanın amacı öğrencilerin öz-güven düzeylerini geçerli ve güvenli biçimde değerlendirebilecek bir ölçme aracı geliştirmektir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın örneklemini İstanbul, Sakarya ve Kocaeli illerinde öğrenim gören 796 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 135'i İstanbul, 213'ü Kocaeli ve 448'i Sakarya'daki ilindeki liselerde öğrenim görmektedir. 386'sı (%48) kız ve 410'u (%52) erkek öğrenciden oluşan çalışma grubunun 285'i birinci sınıf (%35,8), 243'ü ikinci sınıf (%30,6) ve 268'i (%33,6) üçüncü sınıf öğrencisidir. Çalışma grubunu oluşturan sayının belirlenmesinde Tabachnick ve Fidell'in (1996) faktör analizi için verdiği kriterler dikkate alınmıştır. Bu kriterlere göre faktör analizi için 300 kişi "iyi", 500 kişi "çok iyi" ve 1000 kişi "mükemmel" olarak değerlendirilmektedir. Hep aynı yanıtı işaretlediği veya seçeneklerden herhangi birini işaretlemediği tespit edilen 27 öğrencinin verileri araştırma sürecine dahil edilmemiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Coopersmith (1967) tarafından geliştirilen ve Pişkin (1997) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri kısa

formu kullanılmıştır. Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri, özsaygı ile ilgili kendini küçümseme, liderlik-popülerlik, anne-baba-aile, atılganlık ve kaygı gibi faktörleri kapsayan 25 maddeden oluşan ve Evet-Hayır şeklinde ikili derecelendirmeye sahip bir ölçme aracıdır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı .86, benzer ölçekler geçerliği katsayısı ise .60 olarak bulunmuştur (Coopersmith 1967; Pişkin, 1997). Pişkin (1997) ölçeğin kısa formunun KR-20 güvenirlik katsayısını .76 olarak bulmuştur.

İşlem

Öz-güven Ölçeği'nin maddelerini hazırlamadan önce kapsamlı bir literatür incelemesi yapılarak, öz-güven kavramıyla ilgili bilgiler analiz edilmiş ve ölçeğin kuramsal temeli oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda araştırmada kuramsal çerçeve olarak Bandura'nın öz-yeterlik teorisi temel alınmıştır. Literatür taramasının yanı sıra benzer ölçeklerdeki maddeler de incelenerek, öz-güven yapısını ölçeceği düşünülen bilgiler ölçek maddesi olabilecek şekilde düzenlenmiştir. Bu aşamada öz-güvenin geniş biçimde ölçülebilmesini sağlamak amacıyla deneme maddelerinin mümkün olduğunca fazla sayıda olmasına özen gösterilmiş ve sonuçta 56 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur.

Bu 56 madde biçim, anlaşılabilirlik ve öz-güven göstergesi olup olmadığı açısından 3'ü rehberlik ve psikolojik danışma, 1'i ölçme ve değerlendirme alanında uzman olan dört öğretim üyesine incelenmiştir. Ayrıca deneme formu için Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 87 üniversite öğrencisine pilot bir uygulama yapılarak öğrencilerden açık ve anlaşılır olmayan maddeleri seçmeleri istenmiştir. Bu uygulama sonucunda öğrencilerin %25 ve daha fazlasının işaretlediği 8 madde ile uzmanların öz-güveni

Tablo 1
Öz-güven Ölçeği Faktör Yükleri

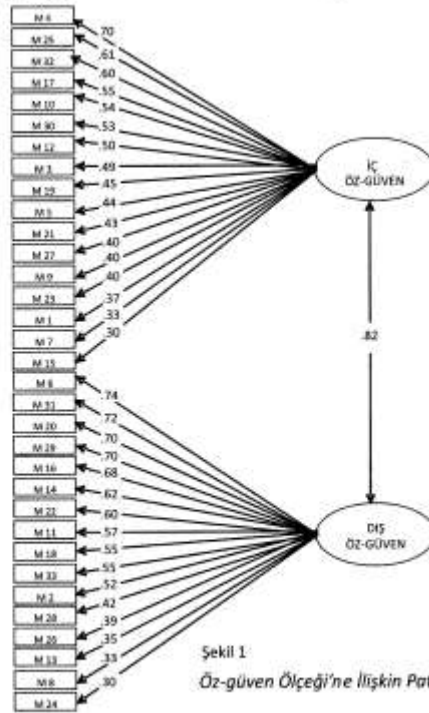
Madde No	İç Öz-güven	Dış Öz-güven
4	.74	
25	.63	
32	.62	
17	.57	
10	.55	
30	.54	
12	.51	
3	.49	
19	.45	
5	.45	
21	.44	
27	.41	
9	.41	
23	.40	
1	.37	
7	.34	
15	.31	
6		.75
31		.73
20		.72
29		.71
16		.69
14		.63
22		.61
11		.58
18		.57
33		.56
2		.50
28		.44
26		.41
13		.36
8		.34
24		.32

Elde edilen iki faktör altında toplanan maddeler incelendiğinde, birinci faktörde bulunan maddelerin daha çok bireylerin kendilerine yönelik öz-güvenleriyle ilişkili olduğu belirlenmiş ve bu faktör *iç öz-güven* adı altında ele alınmıştır. Bu faktör altında toplanan maddeler, bireyin kendini sevmesi, tanınması, açık hedefler belirlemesi, pozitif düşünme becerisine sahip olması, güçlü ve zayıf yönlerini bilmesi gibi özelliklerini değerlendirmektedir. İç öz-güven faktörü altında toplanan 17 maddenin faktör yükleri .31 ile .74 arasında değişmekte ve toplam varyansın %26.4'ünü açıklamaktadır. Bu maddelere örnek olarak *problemlerimin üstesinden gelebileceğime inanırım* gösterilebilir.

İkinci faktöre yüklenen maddeler daha çok bireylerin dış çevre ve sosyal yaşamlarına yönelik öz-güvenleriyle ilişkili olduğu için bu faktör *dış öz-güven* olarak adlandırılmıştır. Dış öz-güven boyutundaki maddeler, bireylerin kolay iletişim kurabilmesi, kendini sağlıklı biçimde ifade edebilmesi, duygularını kontrol edebilmesi ve risk alabilmesi gibi özellikleri içermektedir. 16 maddeden oluşan bu faktöre ait maddelerin faktör yükleri .32 ile .75 arasında değişmekte ve toplam varyansın %17.2'sini açıklamaktadır. Bu maddelere örnek olarak *diğer insanların eleştirilerini anlayışla karşılayabilirim* gösterilebilir. Yapı geçerliği çalışmasında faktör yapısının yanında iç öz-güven ile dış öz-güven arasındaki ilişki de incelenmiş ve iki faktör arasındaki korelasyon katsayısının .81 olduğu belirlenmiştir. İki faktör arasındaki korelasyonun önemli oranda yüksek olması dikkate alındığında, ölçeğin tek boyutlu olarak da kullanılabilmesi düşünülmektedir.

Öz-güven Ölçeği'nin yapı geçerliği için yapılan DFA'dan elde edilen uyum indeksleri incelenmiş ve Ki-kare değerinin ($\chi^2=700.41$, $sd=488$, $p=0.00$) anlamlı olduğu görülmüştür. Uyum indeksi değerleri ise RMSEA=.044, NFI=.90, CFI=.96, IFI=.96, RFI=.89, GFI=.94, AGFI=.91 ve SRMR=.058 olarak bulunmuştur. Bu uyum indeksi değerleri modelin yeterli uyum verdiğini göstermektedir. Modele ilişkin faktör yükleri Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1
Öz-güven Ölçeği'ne ilişkin Path Diagramı ve Faktör Yükleri

Uyum Geçerliliği

Öz-güven Ölçeği'nin geliştirilmesi sürecinde yapılan diğer bir geçerlik çalışması uyum geçerliliğidir. Bu çalışmada geliştirilen Öz-güven Ölçeği ile Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri (Pişkin, 1997) katılımcılara eş zamanlı olarak uygulanmış ve iki ölçek arasındaki korelasyon hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda iki ölçek arasındaki korelasyonun .87 olduğu belirlenmiştir.

Güvenirlilik ve Madde Analizi

Öz-güven Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayıları ölçeğin bütünü için .83, iç öz-güven faktörü için .83 ve dış öz-güven faktörü için .85 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirlilik puanını belirlemek için ölçek 3 hafta arayla aynı öğrencilere iki kez uygulanmış ve bu iki uygulamadan elde edilen sonuçlar arasındaki korelasyon katsayılarının ölçeğin bütünü için .94, iç öz-güven için .97, dış öz-güven için .87 olduğu görülmüştür. Öz-güven Ölçeği için yapılan madde analizi sonucunda madde-toplam test korelasyonlarının .30 ile .72 arasında değiştiği görülmüştür. Her bir madde ve elde edilen istatistiksel sonuçlar tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2
Öz-güven Ölçeği Düzeltmiş Madde Test Korelasyonları

Mad. No	r	Mad. No	r	Mad. No	r
1	.35	12	.51	23	.38
2	.47	13	.34	24	.31
3	.48	14	.62	25	.62
4	.69	15	.30	26	.40
5	.43	16	.67	27	.40
6	.72	17	.55	28	.42
7	.33	18	.55	29	.69
8	.33	19	.44	30	.52
9	.49	20	.70	31	.72
10	.53	21	.44	32	.60
11	.56	22	.60	33	.55

Ölçek Puanlarının Değerlendirilmesi

Öz-güven Ölçeği'ndeki toplam madde sayısı 33'dür. Bu nedenle 5 dereceli Likert tipi hazırlanan bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 165, en düşük puan ise 33'dür. Olumsuz madde bulunmayan ölçekten alınan yüksek puan, yüksek düzeyde öz-güveni göstermektedir. Ölçekten alınan toplam puan madde sayısına (33) bölünerek, bireyin öz-güven düzeyi hakkında bir sonuca varılabilir. Öz-güven Ölçeği'nden 2.5 puanın altı düşük, 2.5 ile 3.5 arası orta, 3.5 ve üzeri ise yüksek düzeyde öz-güveni göstermektedir. Ölçeğin uygulama süresi yaklaşık 7-10 dakikadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı Öz-güven Ölçeği'ni geliştirmek ve ölçeğin geçerlik ve güvenirliliğini incelemektir. Araştırmanın örneklemini İstanbul, Kocaeli ve Sakarya'nın çeşitli liselerinde öğrenim gören 796 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan örneklem, sayı bakımından istatistiksel analizlerin gerektirdiği yeterliliktedir. Ölçeğin geliştirilme sürecinde öncelikle geniş bir literatür taraması yapılmış ve öz-güven kavramıyla ilgili olduğu düşünülen benzer ölçekler incelenmiştir. Bu incelemeden sonra elde edilen bilgiler ölçek maddesi olabilecek şekilde yazılmış ve 56 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Uzman görüşleri ve 87 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan pilot çalışmadan elde edilen

sonuçlar doğrultusunda 8 madde ölçekten çıkarılmış ve geçerlik ve güvenirlik analizleri kalan 44 madde üzerinde yapılmıştır.

Yapı geçerliği için yapılan faktör analizi sonucunda faktör yükü .30'dan düşük olduğu belirlenen 9 madde ölçekten çıkarılmış ve sonuçta toplam varyansın % 43.6'sını açıklayan ve 33 maddeden oluşan iki faktörlü bir lme aracı elde edilmiştir. Bu iki faktör içerdikleri maddelerin özelliklerine uygun olarak i öz-güven ve dış öz-güven şeklinde adlandırılmıştır. Ölçeğin faktör yükleri .31'den .75'e doğru sıralanmaktadır. İki faktörlü yapının doğrulanması amacıyla yapılan doğrulatoryı faktör analizinde elde edilen uyum indeksleri modelin yeterli uyum verdiğini kanıtlamıştır. Uyum geçerliği için Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri ile bu araştırmada geliştirilen öz-güven leği arasındaki korelasyon hesaplanmış ve iki ölçek arasındaki korelasyon katsayısının .87 olduğu grlmştir. z-güven ve öz-saygı kavramlarının çoğunlukla benzer davranışları örneklediği dikkate alındığında iki lme aracı arasındaki korelasyonun yüksek bulunması ölçeğin uyum geçerliğinin sağlandığına yönelik önemli bir kanıttır. Geçerlik çalışmalarından elde edilen bulgular göz önüne alındığında ölçeğin geçerliğinin sağlandığı söylenebilir.

Güvenirlik çalışmasında iç tutarlılık katsayılarının ölçeğin bütünü için .91, i öz-güven için .83 ve dış öz-güven için .85 olduğu grlmştir. İç tutarlılık katsayısının .91 bulunması ölçekte yer alan maddelerin birbirleri ile tutarlı, dolayısıyla iç tutarlılık anlamındaki güvenirliğin yüksek olduğunu göstermektedir. Test-tekrar test gvenirliğinden elde edilen katsayıların .94, .97 ve .87 olarak bulunması ölçeğin kararlılığını göstermesi açısından önemlidir. Bu iki yöntemle elde edilen güvenirlik katsayıları ölçeğin güvenilirliğinin sağlandığını göstermektedir.

Madde analizi sonucunda ölçeğin dzeltilmif madde-toplam puan korelasyonlarının .30 ile .72 arasında sıralandığı grlmştir. Madde-toplam test korelasyonu test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar (Büyüköztürk, 2004). Diğer bir ifadeyle, bir lme aracındaki her bir maddenin benzer davranışları örneklediğini gösterir. Bu nedenle madde-toplam test korelasyonunun pozitif ve yüksek olması beklenir. Madde-toplam puan korelasyonunun yorumlanmasında .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiği dikkate alındığında (Büyüköztürk, 2004), bu katsayıların yeterli olduğu ifade edilebilir.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda, öz-güven leği'nin öğrencilerin öz-güven düzeylerinin değerlendirilmesinde eğitimciler ve psikolojik danışmanlar tarafından geçerli ve güvenilir biçimde kullanılabilecek bir lme aracı olduğu söylenebilir. Bu değerlendirmelerin sonuçlarına göre öz-güveni düşük olduğu belirlenen öğrenciler için iyileştirici metot ve stratejiler geliştirilerek, öz-güven düzeylerini artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir. Ölçeğin bu haliyle eğitim ve psikoloji alanında önemli bir boşluğu dolduracağına inanılmaktadır. Ancak araştırma grubu lise öğrencilerinden oluştuğu için, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının diğer ğrenci grupları üzerinde de yapılması ihtiyaını dikkate almak gerekmektedir. Ayrıca bu ölçeğin kullanılacağı araştırmaların yapılması, lme gücüne önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Andrew, S. (1998). Self-efficacy as a predictor of academic performance in science. *Journal of Advanced Nursing*, 27, 596-603.
- Arkes, H. R., & Garske, J. P. (1982). *Psychological theories of motivation*. Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Balcı, A. (1995). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: 72 TDFO Bilgisayar Yayıncılık.

- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward an unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy in human agency. *American Psychologist*, 37, 122-147.
- Bandura, A. (1986). The explanatory and predictive scope of self-efficacy theory. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4, 359-373.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö., Kahveci, Ö., & Demirel, F. (2004). Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4(2), 207-239.
- Coopersmith, S. (1967). *The antecedents of self-esteem*. Palo Alto CA: Consulting Psychologists Press.
- Feltz, D. L. (1988). Self-confidence and sports performance. *Exercise and Sports Science Reviews*, 16, 423-458.
- Feltz, D. L. (1992). Understanding motivation in sport: A self-efficacy perspective. In G. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise* (s. 93-105). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Grundy, S. E. (1993). The confidence scale and psychometric characteristics. *Nurse Educator*, 18(1), 6-9.
- Harter, S. (1982). The perceived competence scale for children. *Child Development*, 53, 87-97.
- Harvey, V., & McMurray, N. (1994). Self-efficacy: A means of identifying problems in nursing education and career progress. *International Journal of Nursing Studies*, 31, 471-485.
- Hayes, E. F. (1998). Mentoring and nurse practitioner student self-efficacy. *Western Journal of Nursing Research*, 20, 521-535.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999)
- Lenney, E. (1977). Women's self-confidence in achievement settings. *Psychological Bulletin*, 84, 1-13.
- Lenney, E. (1981). What's fine for the gander isn't always good for the goose: Sex differences in self-confidence as a function of ability area and comparison with others. *Sex Roles*, 7, 905-924.
- Lent, R. W., Brown, S. D., & Larkin, K. C. (1986). Self-efficacy in the prediction of academic performance and perceived career options. *Journal of Counseling Psychology*, 33, 265-269.
- Multon, K. D., Brown, S. D., & Lent, R. W. (1991). Relation of self-efficacy beliefs to academic outcomes: A meta-analytic investigation. *Journal of Counseling Psychology*, 38, 30-38.
- Nicholls, J. G. (1984). Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice and experience. *Psychological Review*, 91, 328-346.
- Ortiz, M. S., & Hunter, T. S. (1993). Development of a scale to measure pharmacy student confidence using personal computer. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 57, 130-134.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66, 543-578.
- Pişkin, M. (1997, Nisan). *Türk ve İngiliz lise öğrencilerinin benlik saygısı yönünden karşılaştırılması. III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Adana, Türkiye.*
- Popovich, N. G., & Rogers, W. J. (1987). An assessment of pharmacy student confidence in

- learning. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 51, 17-23.
- Ranelli, P. L., & Nelson, J. V. (1998). Assessing writing perceptions and practice of pharmacy students. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 62, 426-432.
- Schunk, D. H. (1984). Sequential attributional feedback and children's achievement behaviors. *Journal of Educational Psychology*, 76, 1159-1169.
- Schunk, D. H. (1985). Self-efficacy and classroom learning. *Psychology in the Schools*, 22, 208-223.
- Schunk, D. H. (1991). Self-efficacy and academic motivation. *Educational Psychologist*, 26, 207-231.
- Shrauger, J. S., & Schohn, M. (1995). Self-confidence in college students: Conceptualization, measurement, and behavioral implications. *Assessment*, 2, 255-278.
- Stankov, L. & Crawford, J. D. (1997). Self-confidence and performance on tests of cognitive abilities. *Intelligence*, 25(2), 93-109.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (1996). *Using multivariate statistics*. New York: HarperCollins College Publishers.
- Vealey, R. (1986). Conceptualization of sport confidence and competitive orientation: Preliminary investigation and instrument development. *Journal of Sport Psychology*, 8, 221-246.
- Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 82-91.